

Žarko Muljačić, *Za inventar korespondencije Alberta Fortisa (Per un inventario del carteggio di Alberto Fortis)*, Nuncius, Leo S. Oleschki, god, V, sv. I, Firenca 1990, str. 127-203.

Naš svjetski poznat i priznat romanist, nekoć profesor na Filozofskom fakultetu u Zadru, a sada u istom svojstvu na Slobodnom sveučilištu u Berlinu, dr. Žarko Muljačić, odavno je zaokupljen osobom Alberta Fortisa (1741-1803). Dosad je u zemlji i u inozemstvu objavio čitav niz radova u kojima se posebice bavio Fortisovim posjetama Dalmaciji i vezama s ovdašnjim ljudima.

Prošle je godine u reviji *Nuncius* (koja je vezana za Galilejevo epohalno djelo) tiskao popis pisama koje je A. Fortis primio ili poslao u vremenskom rasponu od 1769. do 1803. Dugogodišnji autorov rad na tom poslu okrunjen je dakle popisom gotovo cjelokupne korespondencije toga velikana talijanskog setečenta. Naime, on je zabilježio 905 Fortisovih pisama odaslanih drugim osobama, te 433 pisma upućena njemu. Samo jedan dio njih bio je prethodno registriran u popisima A. Cronie, G. F. Torcellana i T. Motterlea. Autor je ušao u trag mnogim dosad nepoznatim pismima konzultirajući pedesetak arhiva te javnih i privatnih knjižnica od Škotske do Sicilije, od Pariza do Dubrovnika. Kako je sam vidio gotovo sva ta pisma (ili njihove fotokopije), Muljačić je bio u prigodi u mnogo slučajeva ispraviti njihov nadnevak, napose onih kojih destinator nije bio posve utvrđen. Budući da je odličan poznavalac Fortisova životopisa, kao i nekih s kojima se on dopisivao, autor je bio u mogućnosti upotpuniti neke podatke u pismima. Nažalost, manji je dio Fortisova korespondencije uništen tijekom drugog svjetskog rata ili izgubljen na razne načine poslije njegove smrti. Najveći njen dio sačuvan je u originalu, dok je neznatan dio sačuvan jedino u prijepisu, potpisan njegovom rukom. Autor ovog inventara naknadno je doznao da postoji još 70-tak Fortisovih pisama u Filadelfiji, šest u Vicenzi i jedno u Darmstadtu, koja su promakla njegovoj strpljivoj potrazi. No, zacijelo ih ima još, dosad nepoznatih i neidentificiranih.

Iz inventara se vidi s kojim je sve osobama Fortis održavao veze. Za nas je značajno što je on preko Dalmacije, prije Herdera, Goethea i braće Grimm, upoznao slavenske narode i hrvatsko narodno pjesništvo iz doba predromantizma. Ništa manje značajna nije činjenica njegova pismenog kontaktiranja s Julijem Bajamontiem iz Splita, Antoniem Michielliem Vitturim iz Kaštela, Matom Sovićem iz Osora, Mihom Sorgom, Desom (Dessia) Gozze i Marijom Giorgi Bona iz Dubrovnika, te A. M. Lorgnom. Najveća vrijednost ovog inventara očituje se u činjenici što su ovdje mnoga pisma označena prvi put, a mnogi

nadnevci, već objavljenih pisama, revidirani. Kako stoji u samom naslovu, ovo je tek prilog popisu korespondencije Alberta Fortisa, a nikako njen sveopći inventar. Stoga još predstoji velik posao na njenu dovršavanju.

Lakše i praktičnije konzultacije radi, na kraju inventara doneseno je kazalo osoba, s oznakom pisma. Ovim su povjesničari kasnog setečenta dobili bolji uvid u ondašnja zbivanja - naravno, u prvom redu kulturološka - u Mletačkoj Republici i u Dalmaciji.

Helena PERIČIĆ JAKOVLJEVIĆ